

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державної служби
статистики**

17 червня 2020 р. № 184

**(зі змінами, затвердженими
наказами Державної служби
статистики**

**від 11 січня 2021 р. № 4,
від 30 грудня 2021 р. № 329
від 03 червня 2022 р. № 140)**

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО
СПОСТЕРЕЖЕННЯ "СТАН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ"**

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту структурної статистики апарату Держстату Кузнєцова М. С.

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження "Стан ділової активності підприємств" (далі – Методологічні положення) містять опис основних положень, правил і методів проведення цього державного статистичного спостереження.

Ці Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики, а також можуть бути корисні для інших заінтересованих користувачів статистичної інформації.

Методологічні положення підготовлені фахівцями департаменту структурної статистики апарату Держстату.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 22 травня 2020 року № КПУМ/8-20).

Зміни до Методологічних положень схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протоколи від 06 листопада 2020 року № КПУМ/22-20, від 07 грудня 2021 року № КПУМ/27-21 та від 20 травня 2022 року № КПУМ/13-22).

Державна служба статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601
- телефон: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- вебсайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Скорочення та умовні позначення	4
I. Вступ	5
II. Загальні поняття та показники державного статистичного спостереження	5
III. Об'єкт і одиниця державного статистичного спостереження	8
IV. Джерела та методи отримання даних державного статистичного спостереження	8
V. Сукупність одиниць державного статистичного спостереження, що вивчається	10
VI. Методи обробки й аналізу даних державного статистичного спостереження	12
VII. Методи уникнення розкриття конфіденційних статистичних даних державного статистичного спостереження	16
VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження	16
IX. Перегляд даних державного статистичного спостереження	17
X. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і неперехресних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)	17
Додаток 1. Показники, що поширюються за результатами державного статистичного спостереження	19
Додаток 2. Агрегації для групування показників державного статистичного спостереження у промисловості за основними промисловими групами відповідно до Гармонізованої програми ЄС..	23
Додаток 3. Агрегації для групування показників державного статистичного спостереження у роздрібній торгівлі відповідно до Гармонізованої програми ЄС	24
Список використаних джерел	25

Скорочення та умовні позначення

ДСС	– державне статистичне спостереження;
ЄС	– Європейський Союз;
КАТОТТГ	– Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад;
КВЕД	– Класифікація видів економічної діяльності;
КІСЕ	– Класифікація інституційних секторів економіки України;
КОПФГ	– Класифікація організаційно-правових форм господарювання;
НБУ	– Національний банк України;
ОДАП	– обстеження ділової активності підприємств;
ОЕСР	– Організація економічного співробітництва та розвитку;
ОПГ	– Основні промислові групи;
РСО	– Реєстр статистичних одиниць;
СРП	– Статистичний реєстр підприємств;
<i>T</i>	– рік, у якому формуються сукупності одиниць державного статистичного спостереження;
ТОД	– територіальні органи Держстату.

I. Вступ

1. Метою проведення ДСС "Стан ділової активності підприємств" є формування інформації щодо перспектив розвитку ділової активності підприємств для інформаційного забезпечення аналізу очікуваних тенденцій в економіці України.

Цільовими користувачами даних ДСС можуть бути органи державної влади, наукові та міжнародні організації, підприємства та фізичні особи.

2. Методологічні положення ураховують рекомендації щодо організації та проведення обстежень ділової активності підприємств (далі – ОДАП), викладені в Об'єднаній гармонізованій програмі ЄС щодо обстежень тенденцій ділової активності бізнесу та споживання (далі – Гармонізована програма ЄС) [16] та Керівництві ОЕСР із обстежень ділової активності [17].

Також ці Методологічні положення підготовлено з урахуванням рекомендацій експертів ЄС Е. Сленто (Статистика Данії), А. Хуссейні-Шкалітц, Я. Горін (Національний інститут статистики та економічних досліджень Франції), отриманих у рамках проєкту Твіннінг "Сприяння процесам удосконалення Державної служби статистики України з метою покращення її потенціалу та продукції".

3. ДСС проводиться відповідно до статті 9 Закону України "Про державну статистику" та на виконання зобов'язань України щодо імплементації статті 355 Глави 5 "Статистика" розділу V Угоди про асоціацію з ЄС у частині питань щодо надання вчасних та надійних даних, які можна порівняти на міжнародному рівні.

4. Періодичність формування показників ДСС наведена у розділі II цих Методологічних положень.

5. Для цілей цих Методологічних положень терміни й поняття вживаються в значеннях, наведених у статтях 1, 7, 8, 9 Закону України "Про державну статистику" [1] і розділі 1 Методологічних положень державного статистичного спостереження "Реєстр статистичних одиниць" [11].

II. Загальні поняття та показники державного статистичного спостереження

1. ОДАП – це обстеження, в ході якого вивчаються думки керівників підприємств, а не збираються статистичні дані [14]. ОДАП проводиться з метою з'ясування суб'єктивних поглядів керівників підприємств щодо змін економічного стану підприємств та очікуваних перспектив його розвитку.

У рамках ДСС формуються такі показники:

1) щодо промислових підприємств із місячною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно: обсягу виробництва продукції, запасів готової продукції, замовлень/попиту на виробництво продукції, іноземних замовлень/експортного попиту на виробництво продукції (у відсотках);

оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку (в наступні три місяці) стосовно: обсягу виробництва продукції, іноземних замовлень/експортного попиту, відпускних цін на продукцію, кількості працівників (у відсотках);

забезпеченість підприємств замовленнями (у місяцях);

2) щодо промислових підприємств із квартальною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно конкурентної позиції (у відсотках);

оцінка впливу факторів, що стримують промислове виробництво (у відсотках);

завантаженість виробничих потужностей; оцінка виробничих потужностей, ураховуючи поточний обсяг замовлень та очікувані зміни попиту в наступні три місяці (у відсотках).

Формування показників, зазначених у підпунктах 1 та 2 пункту 1 розділу II, здійснюється:

за видами економічної діяльності (секція С за КВЕД з деталізацією, наведеною в графі 3 додатка 2, секції В, D, Е на рівні розділу КВЕД);

за основними промисловими групуваннями за ОПГ, наведеними в додатку 2;

3) щодо промислових підприємств із періодичністю два рази на рік:

зміни проєктних обсягів інвестицій у поточному році ($T+1$) порівняно з попереднім роком (T) (у відсотках);

4) щодо промислових підприємств із річною періодичністю:

зміни проєктних обсягів інвестицій у наступному році ($T+2$) порівняно з поточним роком ($T+1$); напрями цільового призначення інвестицій у поточному ($T+1$) та у наступному ($T+2$) роках; фактори, що впливають на інвестиції у поточному ($T+1$) та у наступному ($T+2$) роках (у відсотках).

Формування показників, зазначених у підпунктах 3 та 4 пункту 1 розділу II, здійснюється:

за видами економічної діяльності (на рівні секцій В, С, D, Е за КВЕД);

за основними промисловими групуваннями за ОПГ, наведеними в додатку 2;

з розподілом підприємств, що відносяться до секції С за КВЕД, за кількістю найманих працівників: 0–49 осіб, 50–249 осіб, 250–499 осіб, 500 осіб і більше, 0–250 осіб, 250 осіб і більше;

5) щодо будівельних підприємств із квартальною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно: обсягу виконаних будівельних робіт; замовлень на будівельні роботи (у відсотках);

оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку (в наступні три місяці) стосовно: кількості працівників, цін на будівельні роботи (у відсотках);

оцінка впливу факторів, що стримують будівельну діяльність (у відсотках);

забезпеченість підприємств замовленнями (у місяцях).

Формування показників здійснюється за видами економічної діяльності (секція F на рівні розділу КВЕД);

6) щодо підприємств роздрібної торгівлі із квартальною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно: обсягу продажу (обороту), запасів товарів (у відсотках);

оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку (в наступні три місяці) стосовно: обсягу замовлень товарів, обсягу продажу (обороту), кількості працівників, цін реалізації товарів (у відсотках).

Формування показників здійснюється за видами економічної діяльності (розділи 45, 47 секції G за КВЕД з деталізацією, наведеною в додатку 3);

7) щодо підприємств сфери послуг із квартальною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно: попиту на послуги, кількості працівників (у відсотках);

оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку (в наступні три місяці) стосовно: попиту на послуги, кількості працівників, цін на послуги (у відсотках);

оцінка впливу факторів, що стримують діяльність у сфері послуг (у відсотках);

завантаженість потужностей (у відсотках);

оцінка поточного стану підприємств сфери фінансових послуг та їх очікування щодо перспектив розвитку (у наступні три місяці) стосовно: операційного доходу, операційних витрат, рентабельності, капітальних витрат, конкурентної позиції (у відсотках).

Формування показників здійснюється за видами економічної діяльності (секції H, I, J, K, L, M, N, R, S на рівні розділу КВЕД);

8) щодо сільськогосподарських підприємств із квартальною періодичністю:

оцінка поточного стану підприємств стосовно: обсягу виробленої продукції, обсягу реалізованої продукції, запасів продукції, призначеної для реалізації (у відсотках);

оцінка очікувань підприємств щодо перспектив розвитку (в наступні три місяці) стосовно: обсягу виробництва продукції, цін на продукцію, кількості працівників (у відсотках);

оцінка впливу факторів, що стримують сільськогосподарську діяльність (у відсотках).

Формування показників здійснюється за видами економічної діяльності (групи 01.1–01.3 (рослинництво) та група 01.4 (тваринництво) секції А за КВЕД);

9) індикатори ділової впевненості у промисловості, будівництві, роздрібній торгівлі, сфері послуг, сфері фінансових послуг, індикатор ділового клімату (у промисловості), індикатор споживчої впевненості та індикатор економічних настроїв, які розраховуються відповідно до Методики розрахунку індикаторів ділових очікувань [9], яка розміщена на вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) в розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Економічна статистика"/"Макроекономічна статистика".

Формування показників ДСС здійснюється в цілому по Україні.

2. Показники, що поширюються за результатами ДСС, та їх розрізи (деталізація) наведені в додатку 1 до цих Методологічних положень.

ІІІ. Об'єкт і одиниця державного статистичного спостереження

1. Об'єктом ДСС є підприємства, які здійснюють діяльність із сільського господарства, промисловості, будівництва, роздрібною торгівлі, сфери послуг.

Охоплення обстеженням підприємств, що здійснюють діяльність із сільського господарства, не передбачено Гармонізованою програмою ЄС та є національною особливістю.

Відповідно до Гармонізованої програми ЄС ДСС не поширюється на суб'єктів, які здійснюють діяльність з оптової торгівлі, державного управління й оборони, обов'язкового соціального страхування, освіти, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, діяльність громадських організацій.

2. Для проведення ДСС використовується комбінація методів, а саме: проведення обстеження безпосередньо одиниць ДСС із використанням методу несуцільного вивчення сукупностей – вибіркового методу, використання даних інших державних статистичних спостережень, адміністративних даних та даних, отриманих із зовнішніх джерел.

Одиницею ДСС є підприємство.

ІV. Джерела та методи отримання даних державного статистичного спостереження

1. Джерелами даних ДСС є:

1) дані від респондентів про поточний стан підприємств промисловості та їх очікування у наступні три місяці щодо обсягу виробництва продукції, запасів готової продукції, замовлень/попиту на виробництво продукції, відпускних цін на продукцію, кількості працівників, забезпеченості замовленнями, які отримуються на початку звітного місяця;

дані від респондентів про поточний стан підприємств сільського господарства, промисловості, будівництва, роздрібної торгівлі, сфери послуг та їх очікування у наступні три місяці щодо обсягу виробництва продукції, запасів, замовлень/попиту, цін на продукцію/роботи/послуги; кількості працівників, конкурентної позиції, факторів, що стримують діяльність, завантаженості виробничих потужностей, які отримуються на початку січня (за I квартал), квітня (за II квартал), липня (за III квартал), жовтня (за IV квартал) року $T+1$;

дані від респондентів про інвестиційні очікування у промисловості, які отримуються на початку квітня та жовтня року $T+1$.

Зазначені дані отримуються у паперовому або електронному форматі (зокрема, як електронна звітність через сервіс на вебсайті Держстату "Кабінет респондента");

2) дані ДСС "Капітальні інвестиції" щодо обсягів капітальних інвестицій підприємств промисловості за рік T та січень–червень року $T+1$, які отримуються відповідно в травні та жовтні року $T+1$ в електронному форматі;

3) зведені дані ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" щодо кількості найманих працівників та обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) за рік T , які отримуються в листопаді року $T+1$ в електронному форматі;

4) дані про фінансові показники діяльності банків станом на 01 січня року T з вебсайту НБУ, які є доступними в червні року T ;

5) дані із зовнішніх джерел про очікування споживачів щодо особистого матеріального становища, розвитку економіки країни впродовж найближчого року, безробіття, імовірності заощадження грошей протягом наступних дванадцяти місяців, які отримуються щоквартально в терміни, передбачені договором про надання інформаційних послуг, у паперовому та електронному форматі;

6) інформація ДСС "Реєстр статистичних одиниць", яка використовується для формування генеральної сукупності, сукупностей одиниць статистичного спостереження, що вивчаються, та сукупностей респондентів ДСС і отримується в другій декаді листопада року T в електронній формі.

2. Для аналізу узгодженості оцінок респондентів щодо стану їх ділової активності, виявлених за результатами ДСС, із внутрішньорічними статистичними даними використовується статистична інформація на вебсайті Держстату за результатами таких ДСС:

"Продукція сільського господарства у постійних цінах" щодо індексу сільськогосподарської продукції (до попереднього місяця), яка оприлюднюється з місячною періодичністю;

"Реалізація продукції сільського господарства підприємствами та господарствами населення" щодо індексу цін продукції сільського господарства, реалізованої підприємствами (до попереднього кварталу), яка оприлюднюється з квартальною періодичністю;

"Показники короткотермінової статистики виробництва промислової продукції за видами" щодо індексу промислової продукції (до попереднього місяця), яка оприлюднюється з місячною періодичністю;

"Зміни цін виробників промислової продукції" щодо індексу цін виробників промислової продукції (до попереднього кварталу), яка оприлюднюється з квартальною періодичністю;

"Зміни цін у будівництві" щодо індексу цін у будівництві (до попереднього кварталу), яка оприлюднюється з квартальною періодичністю;

"Продаж і запаси товарів у торговій мережі" щодо роздрібного товарообороту підприємств роздрібною торгівлі (юридичних осіб), яка оприлюднюється з місячною періодичністю;

"Зміни цін (тарифів) на споживчі товари (послуги)" щодо індексу споживчих цін (до попереднього місяця), яка оприлюднюється з місячною періодичністю;

"Показники економічної діяльності підприємств сфери нефінансових послуг" щодо обсягу реалізованих послуг підприємствами сфери послуг споживачам, яка оприлюднюється з квартальною періодичністю;

"Обстеження підприємств із питань статистики праці" щодо середньої кількості працівників, яка оприлюднюється з квартальною періодичністю.

V. Сукупність одиниць державного статистичного спостереження, що вивчається

1. Для отримання даних безпосередньо від респондента у грудні року T на державному рівні відбувається формування генеральної сукупності, сукупностей одиниць, що вивчаються, та сукупності респондентів ДСС.

Генеральна сукупність одиниць ДСС формується на основі РСО (у частині СРП) та включає підприємства, які є активними станом на 01 листопада року T та відповідають таким критеріям:

за інституційним сектором економіки відповідно до КІСЕ належать до секторів S.11 "Нефінансові корпорації" та S.12 "Фінансові корпорації";

мають організаційно-правову форму господарювання за такими кодами КОПФГ: 110–193, 230–281, 310, 330–340, 510–590, 915–940;

за основним видом економічної діяльності за КВЕД належать до кодів 01.11–01.50; 05.10–35.13, 35.21, 35.22, 35.30–39.00; 41.10–43.99; 45.11–45.40, 47.11–47.99; 49.10–82.99, 90.01–93.29, 95.11–96.09;

підприємства з обсягом реалізованої продукції (товарів, послуг)/чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік $T-1$ більше нуля, крім підприємств, які належать до класу 64.19 за КВЕД та містять у назві слово "банк";

за розміром підприємства:

мають середню кількість працівників 50 осіб і більше для підприємств, які здійснюють діяльність із сільського господарства (класи 01.11–01.50 за КВЕД), будівництва (класи 41.10–43.99 за КВЕД), роздрібної торгівлі (класи 45.11–45.40, 47.11–47.99 за КВЕД), сфери послуг (класи 49.10–82.99, 90.01–93.29, 95.11–96.09 за КВЕД);

мають середню кількість працівників 10 осіб і більше для підприємств, які здійснюють діяльність із промисловості (класи 05.10–35.13, 35.21, 35.22, 35.30–39.00 за КВЕД).

2. На основі генеральної сукупності одиниць із застосуванням вибіркового методу формуються п'ять окремих сукупностей одиниць ДСС, що вивчаються: по сільському господарству, промисловості, будівництву, роздрібній торгівлі, сфері послуг.

До сукупностей одиниць ДСС, що вивчаються, уключаються:

1) у сільському господарстві, будівництві, роздрібній торгівлі, сфері послуг: підприємства із середньою кількістю працівників 250 осіб і більше, які обстежуються на суцільній основі;

підприємства із середньою кількістю працівників від 50 до 249 осіб, які відбираються з основи вибірки в межах кожної страти за принципом випадкового систематичного відбору;

2) у промисловості:

підприємства із середньою кількістю працівників 250 осіб і більше, які обстежуються на суцільній основі;

підприємства із середньою кількістю працівників від 50 до 249 осіб та підприємства із середньою кількістю працівників від 10 до 49 осіб, які відбираються з основи вибірки в межах кожної страти за принципом випадкового систематичного відбору.

Стратифікація здійснюється окремо щодо підприємств, які здійснюють діяльність із сільського господарства, промисловості, будівництва, роздрібної торгівлі та сфери послуг, за такими ознаками, як територіальна належність підприємства згідно з КАТОТТГ, вид економічної діяльності за КВЕД, а також розмір підприємства (лише для підприємств промисловості для забезпечення формування та поширення показників щодо інвестиційних очікувань у промисловості з розподілом за кількістю найманих працівників: 0–49 осіб, 50–249 осіб, 250–499 осіб, 500 осіб і більше, 0–250 осіб, 250 осіб і більше (зазначені угруповання передбачені Гармонізованою програмою ЄС [16])).

Формування сукупностей одиниць ДСС, що вивчаються, здійснюється відповідно до Методики формування вибірових сукупностей одиниць для обстежень ділової активності підприємств за видами економічної діяльності [10],

яка розміщена на вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) в розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Економічна статистика"/"Макроекономічна статистика".

Загальний обсяг сукупностей одиниць ДСС, що вивчаються, не повинен перевищувати 25% генеральної сукупності одиниць. Для забезпечення цієї умови обсяг вибірки з урахуванням розподілу за видами економічної діяльності має охоплювати:

- у сільському господарстві – не менше 40% від загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств сільського господарства (класи 01.11–01.50 за КВЕД) на рівні групи КВЕД;

- у промисловості – не менше 50% від загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств промисловості (класи 05.10–35.13, 35.21, 35.22, 35.30–39.00 за КВЕД) на рівні розділу КВЕД;

- у будівництві – не менше 40% від загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств будівництва (класи 41.10–43.99 за КВЕД) на рівні розділу КВЕД;

- у роздрібній торгівлі – не менше 50% від загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств роздрібною торгівлі (класи 45.11–45.40, 47.11–47.99 за КВЕД) на рівні розділу КВЕД;

- у сфері послуг – не менше 50% від загальних обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств сфери послуг (класи 49.10–82.99, 90.01–93.29, 95.11–96.09 за КВЕД) на рівні секції КВЕД.

3. Вибіркові сукупності одиниць ДСС, формуються один раз на п'ять років. Із другого по п'ятий роки здійснюється заміна/ротація одиниць ДСС у вибіркових сукупностях згідно з процедурами, описаними у Методиці формування вибіркових сукупностей одиниць для обстежень ділової активності підприємств за видами економічної діяльності [10], у частині:

- неактивних одиниць у вибіркових сукупностях одиниць ДСС року T ;
- одиниць, які у році T змінили ідентифікаційні та класифікаційні ознаки;
- одиниць, які не звітували у році T .

4. На підставі сукупностей одиниць, що вивчаються, формується сукупність респондентів, до якої включаються юридичні особи, яким відповідають одиниці, що наявні в сукупностях одиниць ДСС. Очікується, що рівень відповідей респондентів становитиме 95%.

5. Актуалізація сукупностей одиниць, що вивчаються, і переліку респондентів ДСС не здійснюється.

VI. Методи обробки й аналізу даних державного статистичного спостереження

1. Обробка даних ДСС складається із опрацювання даних, що надійшли від респондентів, які проходять відповідні стандартні процедури, у тому числі

контроль повноти введення даних та логічні контролі первинних даних. У разі виявлення неузгодженостей може здійснюватися зв'язок з респондентами і відповідне редагування інформації.

2. Стосовно невідповідей респондентів через відмову надати інформацію застосовується метод, що дозволяє компенсувати відсутні дані.

Процедура імпутації застосовується до відсутніх даних про проєктні обсяги інвестицій у поточному році ($T+1$), які збираються від респондентів у жовтні року $T+1$. За цією процедурою використовуються дані за відповідним показником зі звіту, поданого респондентом у квітні року $T+1$, а в разі їх відсутності – дані про капітальні інвестиції за січень–червень року $T+1$ у рамках ДСС "Капітальні інвестиції".

3. Відповідно до Гармонізованої програми ЄС [16] обробка даних за формами ОДАП передбачає застосування простого (незваженого) або зваженого підрахунку відповідей респондентів, отриманих у рамках цих обстежень.

4. У випадку простого (незваженого) підрахунку відповідей респондентів щодо показників з якісних характеристик здійснюється розрахунок частки респондентів, які надали відповідь на кшталт "більше" (P), "без змін" (E), "менше" (M), а також тих респондентів, які не відповіли на відповідне запитання форми (N), у загальній кількості опитаних підприємств. У сумі ці частки дорівнюють 100%:

$$P + E + M + N = 100. \quad (1)$$

На основі отриманих часток розраховуються баланси (B) як різниця між часткою відповідей на кшталт "більше" та "менше":

$$B = P - M. \quad (2)$$

Стосовно кількісних показників, таких як рівень завантаженості виробничих потужностей (у відсотках) та забезпеченості замовленнями (у місяцях), здійснюється розрахунок середніх арифметичних значень.

5. У випадку зваженого підрахунку відповідей респондентів розрахунок показників здійснюється у два етапи. Первинна агрегація результатів передбачає зважування відповідей респондентів на запитання форм у межах кожної страти за показником "Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)" (крім показників щодо змін кількості працівників, які зважуються за кількістю найманих працівників) за такою формулою:

$$D(h) = \frac{\sum c_i y_i}{\sum c_i} \cdot 100, \quad (3)$$

де $D(h)$ – показник ДСС по страті h ;

y_i – відповідь респондента (окремо за кожним варіантом відповіді);

c_i – обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) або кількість найманих працівників на рівні підприємства;

i – підприємство у страті h .

У сумі середньозважені частки відповідей щодо оцінки змін показника дорівнюють 100%:

$$P + E + M = 100. \quad (4)$$

6. Особливістю обробки відповідей респондентів на запитання форми для підприємств сфери послуг "У випадку підвищення попиту, чи можливо збільшити обсяг послуг, використовуючи наявні ресурси підприємства? Якщо "Так", то приблизно на ...%" є обчислення на їх основі поточної завантаженості потужностей X (у %), за такою формулою [18]:

$$X = 100 / (1 + \alpha / 100), \quad (5)$$

де α – відсоток можливого збільшення обсягу послуг.

7. Методи обробки інформації щодо інвестиційних очікувань промислових підприємств на етапі первинної агрегації мають такі особливості:

1) показник щодо зміни (у %) проєктних обсягів інвестицій (Z) у поточному році ($T+1$) порівняно з попереднім роком (T) у межах кожної страти обчислюється з використанням даних ДСС "Капітальні інвестиції" за рік T за такою формулою:

$$Z((T+1)/T) = \frac{\sum I(T)_i \times k(Z(T+1))_i}{\sum I(T)_i} \times 100, \quad (6)$$

де $I(T)_i$ – обсяг капітальних інвестицій за попередній рік на рівні підприємства (за даними ДСС "Капітальні інвестиції");

$k(Z(T+1))_i$ – коефіцієнт змін проєктного обсягу інвестицій у поточному році ($T+1$) до попереднього року (T) на рівні підприємства, який розраховується за такою формулою:

$$k(Z(T+1))_i = \frac{I(T+1)_i}{I(T)_i} - 1, \quad (7)$$

де $I(T+1)_i$ – проєктний обсяг інвестицій у поточному році ($T+1$) на рівні підприємства (за даними респондентів про інвестиційні очікування у промисловості);

2) показник щодо зміни (у %) проєктних обсягів інвестицій (Z) у наступному році ($T+2$) порівняно з попереднім роком ($T+1$) у межах кожної страти

обчислюється за такою формулою:

$$Z((T+2)/(T+1)) = \frac{\sum I(T+1)_i \times k(Z(T+2))_i}{\sum I(T+1)_i} \times 100, \quad (8)$$

де $k(Z(T+2))_i$ – коефіцієнт зміни проєктного обсягу інвестицій у наступному році $(T+2)$ до попереднього року $(T+1)$ на рівні підприємства (за даними респондентів про інвестиційні очікування у промисловості);

3) розрахунок відповідей щодо цільового призначення інвестицій проводиться з використанням даних щодо проєктних обсягів інвестицій у відповідному році пропорційно загальній кількості вказаних респондентом напрямів. У сумі середньозважені частки відповідей за всіма напрямками цільового призначення інвестицій дорівнюють 100%;

4) фактори, що впливають на інвестиції, представляються у вигляді балансів, розрахованих як різниця між часткою відповідей щодо стимулюючого впливу ("дуже стимулюючий" (SS), "стимулюючий" (S)) та обмеженого впливу ("впливає обмежено" (L), "впливає дуже обмежено" (LL)) за такою формулою:

$$B = (SS + 1/2 \times S) - (1/2 \times L + LL). \quad (9)$$

У сумі середньозважені частки усіх ступенів впливу ("дуже стимулюючий" (SS), "стимулюючий" (S), "не впливає" (F), "впливає обмежено" (L), "впливає дуже обмежено" (LL), "не знаю" (D)) по кожному фактору, що розраховуються з використанням даних щодо проєктних обсягів інвестицій у відповідному році, дорівнюють 100%:

$$SS + S + F + L + LL + D = 100. \quad (10)$$

8. Вторинна агрегація здійснюється з метою поліпшення якості даних вибіркового ДСС і передбачає коригування даних, отриманих у результаті первинної агрегації, за вагою відповідної страти залежно від характеру показника у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг), кількості найманих працівників або обсязі капітальних інвестицій за угрупованнями видів економічної діяльності, охопленими ДСС. Як вагова структура за видами економічної діяльності використовуються відповідні дані ДСС "Структурні зміни в економіці України та її регіонів" за рік $T-1$ (для результатів обстежень у січні, квітні, липні року $T+1$) та за рік T (для результатів обстежень жовтні року $T+1$), а також ДСС "Капітальні інвестиції" за рік T (для результатів обстежень у квітні та жовтні року $T+1$).

9. Сезонні коригування показників у рамках ДСС здійснюються у програмному забезпеченні Demetra+.

10. Для контролю якості результатів ДСС застосовуються такі методи, як аналіз даних у часі (динаміка показника за останні 3–5 років) і аналіз

узгодженості оцінок респондентів щодо стану їх ділової активності, виявлених за результатами ДСС, із внутрішньорічними статистичними даними (відповідні аналітичні матеріали періодично розміщуються на вебсайті Держстату (ukrstat.gov.ua) у розділі "Статистична інформація"/"Економічна статистика"/"Макроекономічна статистика"/"Тенденції ділової активності").

VII. Методи уникнення розкриття конфіденційних статистичних даних державного статистичного спостереження

1. Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ДСС здійснюється відповідно до вимог статей 16, 17, 21 Закону України "Про державну статистику" [1], статті 21 Закону України "Про інформацію" [3], статей 6, 7 Закону України "Про доступ до публічної інформації" [2], з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики [8], міжнародними вимогами до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до статей 20–26 Регламенту (ЄС) № 223/2009 Європейського Парламенту та Ради від 11.03.2009 щодо європейської статистики [19].

Для забезпечення встановлених законодавством гарантій перед респондентами щодо забезпечення конфіденційності наданої ними статистичної інформації використання цієї інформації відбувається виключно у статистичних цілях.

2. У ході проведення ДСС реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

надання статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, уключаючи адміністративну та отриману із зовнішніх джерел, якщо є загроза розкриття первинних даних.

3. Контроль ризику розкриття статистичної інформації здійснюється для кожного з показників, що перелічені в підпунктах 1–8 пункту 1 розділу II цих Методологічних положень, за правилом порогового значення статистичного показника, згідно з яким значення є вразливим, якщо воно розраховано на базі занадто малої кількості статистичних одиниць (три та менше).

Для уникнення розкриття конфіденційних статистичних даних застосовуються методи блокування вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування), включаючи блокування значень взаємопов'язаних показників та беручи до уваги їх розрізи й агрегацію [8].

VIII. Поширення результатів державного статистичного спостереження

1. Відповідно до Закону України "Про державну статистику" статистична

інформація, отримана за результатами ДСС, поширюється у зведеному знеособленому вигляді.

2. З метою забезпечення вільного та одночасного доступу користувачів узагальнена статистична інформація за результатами спостереження оприлюднюється на офіційному вебсайті Держстату (ukrstat.gov.ua) у відповідних статистичних продуктах (статистична інформація, статистичні публікації).

Результати ДСС оприлюднюються не пізніше ніж через 30 днів (щодо інвестиційних очікувань у промисловості – через 38 днів) після дати подання респондентами звітних даних:

щомісячні дані – у першій декаді наступного за звітним місяця;

щоквартальні дані – у першій декаді лютого (за I квартал), травня (за II квартал), серпня (за III квартал), листопада (за IV квартал) року $T+1$;

дані із періодичністю два рази на рік – у другій декаді травня та листопада року $T+1$;

дані з річною періодичністю – у другій декаді листопада року $T+1$.

Терміни оприлюднення, показники та їх розрізи (деталізація), а також статистичні продукти, які поширюються за результатами ДСС, визначаються планом державних статистичних спостережень на відповідний рік.

3. Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає:

1) за запитам користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;

2) міжнародним організаціям, а також статистичним службам інших країн за їхніми запитами.

IX. Перегляд даних державного статистичного спостереження

1. Для цього ДСС може проводитись спеціальний перегляд даних, який здійснюється у разі зміни його методології відповідно до європейських рекомендацій [20].

2. У разі проведення спеціального перегляду даних ДСС користувачам статистичної інформації буде повідомлено не пізніше як за півроку шляхом оприлюднення на офіційному вебсайті Держстату відповідного оголошення.

X. Особливості проведення державного статистичного спостереження в умовах надзвичайних і непереборних обставин (зокрема, в умовах правового режиму воєнного стану в Україні)

1. Унаслідок дії положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист

інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни", яким передбачено, що фізичні особи, фізичні особи - підприємці, юридичні особи подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та будь-які інші документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи [4], отримання даних за цим ДСС, зокрема статистичної звітності, даних із зовнішніх джерел та адміністративних, наведених у розділі IV цих Методологічних положень, у повному обсязі не є можливим.

2. Через відсутність даних з усіх джерел, наведених у розділі IV цих Методологічних положень, а також альтернативних може не бути можливості здійснити оцінку показників, наведених у розділі II цих Методологічних положень.

3. У випадку отримання даних у неповному обсязі (менше, ніж очікуваний рівень відповідей респондентів, наведений у розділі V цих Методологічних положень) та/або відсутності даних із зовнішніх джерел та адміністративних, а також через відсутність альтернативних джерел інформації щодо перспектив розвитку підприємств оцінка показників, зазначених у розділі II цих Методологічних положень, не здійснюється.

4. Строки виконання окремих процесів статистичного виробництва повинні визначатися з урахуванням положень підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни".

5. У період дії воєнного стану або стану війни, а також протягом трьох місяців після його завершення статистична інформація може не поширюватися з огляду на відсутність звітів та будь-яких інших документів, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства, від респондентів згідно з положеннями підпункту 1 пункту 1 Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни". Про зазначене користувачам повідомляють додатково шляхом оприлюднення відповідного оголошення на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua), надання усних чи письмових роз'яснень, наведення пояснень (приміток) у статистичних продуктах тощо.

Директор департаменту структурної
статистики апарату Держстату

Маргарита КУЗНЕЦОВА

Додаток 1
до Методологічних положень
(пункт 2 розділу II)

**Показники, що поширюються за результатами
державного статистичного спостереження**

Найменування показника	Періодич- ність	Розпоряд- ник	Територіальний розріз	Інші розрізи
1	2	3	4	5
Оцінка поточного стану промислових підприємств стосовно: обсягу виробництва продукції; запасів готової продукції; замовлень/попиту на виробництво продукції; іноземних замовлень/експортного попиту на виробництво продукції; оцінка очікувань промислових підприємств щодо перспектив розвитку стосовно: обсягу виробництва продукції; іноземних замовлень/експортного попиту; відпускних цін на продукцію; кількості працівників; забезпеченість промислових підприємств замовленнями	Місячна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (розділ за КВЕД); основними промисловими групами (ОПГ)
Оцінка поточного стану промислових підприємств стосовно конкурентної позиції; оцінка впливу факторів, що стримують промислове виробництво; завантаженість виробничих потужностей	Квартальна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (розділ за КВЕД); основними промисловими групами (ОПГ)

Продовження додатка 1

1	2	3	4	5
Оцінка поточного стану сільськогосподарських підприємств стосовно: обсягу виробленої продукції; обсягу реалізованої продукції; запасів продукції, призначеної для реалізації; оцінка очікувань сільськогосподарських підприємств щодо перспектив розвитку стосовно: обсягу виробництва продукції; цін на продукцію; кількості працівників; оцінка впливу факторів, що стримують сільськогосподарську діяльність	Квартальна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (група за КВЕД)
Оцінка поточного стану будівельних підприємств стосовно: обсягу виконаних будівельних робіт; замовлень на будівельні роботи; оцінка очікувань будівельних підприємств щодо перспектив розвитку стосовно: кількості працівників; цін на будівельні роботи; оцінка впливу факторів, що стримують будівельну діяльність; забезпеченість будівельних підприємств замовленнями	Квартальна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (розділ за КВЕД)
Оцінка поточного стану підприємств роздрібної торгівлі стосовно: обсягу продажу (обороту); запасів товарів; оцінка очікувань підприємств роздрібної торгівлі щодо перспектив розвитку стосовно: обсягу замовлень товарів; обсягу продажу (обороту); кількості працівників; цін реалізації товарів	Квартальна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (розділ за КВЕД)

Продовження додатка 1

1	2	3	4	5
Оцінка поточного стану підприємств сфери послуг стосовно: попиту на послуги; кількості працівників; оцінка очікувань підприємств сфери послуг щодо перспектив розвитку стосовно: попиту на послуги; кількості працівників; цін на послуги; оцінка впливу факторів, що стримують діяльність у сфері послуг; завантаженість потужностей; оцінка поточного стану підприємств сфери фінансових послуг та їх очікування щодо перспектив розвитку стосовно: операційного доходу; операційних витрат; рентабельності; капітальних витрат; конкурентної позиції	Квартальна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (розділ за КВЕД)
Інвестиційні очікування у промисловості	Два рази на рік	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (секція за КВЕД); основними промисловими групами (ОПГ); групування за кількістю найманих працівників (МП)
Напрями цільового призначення інвестицій у промисловості; фактори, що впливають на інвестиції у промисловості	Річна	Держстат	Україна	За видами економічної діяльності (секція за КВЕД); основними промисловими групами (ОПГ); групування за кількістю найманих працівників (МП)

Продовження додатка 1

1	2	3	4	5
Індикатор ділової впевненості у промисловості; індикатор ділового клімату	Квартальна	Держстат	Україна	-
Індикатор ділової впевненості в будівництві	Квартальна	Держстат	Україна	-
Індикатор ділової впевненості в роздрібній торгівлі	Квартальна	Держстат	Україна	-
Індикатор ділової впевненості у сфері послуг; індикатор ділової впевненості у сфері фінансових послуг	Квартальна	Держстат	Україна	-
Індикатор економічних настроїв; індикатор споживчої впевненості	Квартальна	Держстат	Україна	-

Додаток 2
до Методологічних положень
(підпункти 1–4 пункту 1 розділу II)

Агрегації
для групування показників державного статистичного спостереження
у промисловості за ОПГ відповідно до Гармонізованої програми ЄС

Назва агрегації	Позначення агрегації відповідно до Гармонізованої програми ЄС	Коди видів економічної діяльності за КВЕД
1	2	3
Споживчі товари тривалого використання	CDUR	26.4, 26.7, 27.5, 30.9, 31, 32.1, 32.2
Споживчі товари короткострокового використання	CNDU	10.1–10.5, 10.7, 10.8, 11, 12, 13.9, 14, 15, 18, 20.4, 21, 32.3, 32.4, 32.9
Харчова промисловість та виробництво напоїв	FOBE	10.1–10.5, 10.7–10.8, 11, 12
Споживчі товари	CONS=CDUR+ +CNDU	10.1–10.5, 10.7, 10.8, 11, 12, 13.9, 14, 15, 18, 20.4, 21, 26.4, 26.7, 27.5, 30.9, 31, 32.1–32.4, 32.9
Товари проміжного споживання (крім добувної промисловості та розроблення кар'єрів)	INTM	10.6, 10.9, 13.1–13.3, 16, 17, 20.1–20.3, 20.5, 20.6, 22–24, 25.5–25.7, 25.9, 26.1, 26.8, 27.1–27.4, 27.9
Інвестиційні товари	INVE	25.1–25.4, 26.2, 26.3, 26.5, 26.6, 28, 29, 30.1–30.4, 32.5, 33
Переробна промисловість	TOTA=CONS+ +INTM+INVE+19	10–33

Додаток 3
до Методологічних положень
(підпункт 6 пункту 1 розділу II)

Агрегації
для групування показників державного статистичного спостереження
в роздрібній торгівлі відповідно до Гармонізованої програми ЄС

Назва агрегації	Позначення агрегації відповідно до Гармонізованої програми ЄС	Коди видів економічної діяльності за КВЕД
1	2	3
Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	—	45
Торгівля автотранспортними засобами	MVS	45.1
Технічне обслуговування автотранспортних засобів і торгівля приладдям до них	MVRM	45.2–45.4
Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	—	47
Роздрібна торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	FBT	47.1, 47.2, 47.8
Роздрібна торгівля паливом	FUEL	47.3
Роздрібна торгівля іншими товарами	OTHERS	47.4–47.7, 47.9
Роздрібна торгівля	TOTR	45, 47

Список використаних джерел

1. Закон України "Про державну статистику" (зі змінами та доповненнями) від 17 вересня 1992 року № 2614-XII.
URL: http://ukrstat.gov.ua/Zakon/ukr/stat_u.html
2. Закон України "Про доступ до публічної інформації" (зі змінами та доповненнями) від 13 січня 2011 року № 2939-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
3. Закон України "Про інформацію" (зі змінами та доповненнями) від 02 жовтня 1992 року № 2657-XII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
4. Закон України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" від 03 березня 2022 року № 2115-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text>
5. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457 (зі змінами).
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Національний класифікатор України. Класифікація організаційно-правових форм господарювання (ДК 002:2004), затверджена наказом Держспоживстандарту України від 28 травня 2004 року № 97 (зі змінами).
URL: <http://ukrstat.gov.ua>
7. Класифікація інституційних секторів економіки України, затверджена наказом Держстату від 03 грудня 2014 року № 378 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 25 лютого 2020 року № 85).
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41 (зі змінами).
URL: http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2017/41/41_2017.htm
9. Методика розрахунку індикаторів ділових очікувань, затверджена наказом Держстату від 03 грудня 2021 року № 301.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Методика формування вибірових сукупностей одиниць для обстежень ділової активності підприємств за видами економічної діяльності, затверджена наказом Держстату від 29 грудня 2021 року № 328.
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Методологічні положення державного статистичного спостереження "Реєстр статистичних одиниць", затверджені наказом Держстату від 30 листопада 2021 року № 298.

URL: <http://surl.li/bkvyu>

12. Порядок подання електронної звітності до органів державної статистики, затверджений наказом Держкомстату від 12 січня 2011 року № 3.

URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0408-11/print1443086508904788>

13. Принципи діяльності органів державної статистики України, затверджені наказом Держстату від 17 серпня .2018 року № 170.

URL: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2018/170/pd.htm

14. Пугачова М. В. Використання методів розвідувального статистичного аналізу для інтерпретації даних кон'юнктурних обстежень/М. В. Пугачова// Статистика України. – 2001. – № 3. – С. 26-33.

15. Пугачова М. В. Методологічні засади статистичного моніторингу ділової активності підприємств: моногр./Пугачова М. В. – К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2007. – 535 с.

16. The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys: User Guide. – Brussels: European Commission, Directorate General for Economic and Financial Affairs, February 2020.

URL: https://cutt.ly/bcs_user_guide

17. Business Tendency Surveys: A Handbook. – Paris: OECD, 2003. – 130 p.

URL: https://cutt.ly/oecd_leading-indicators

18. New question on capacity utilisation in the services sector: State of play, analysis of results from July 2011 to October 2013 – Christian Gayer (European Commission).

URL: https://cutt.ly/finance_indicators_surveys

19. Regulation (EC) № 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) № 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) № 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2009/223>

20. A revised Consumer Confidence Indicator, December 2018.

URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/new_cci.pdf